

- **שם המחקר:** גורמי סיכון וחוסן לאיכות החיים של ילדים עם עיכוב התפתחותי ממשפחות ממעמד סוציו אקונומי בינוני נמוך
- **שנה:** 2024
- **סוג מחקר:** מחקר
- **מס' קטלוגי:** 890-92-2018
- **שמות החוקרים:** פרופ' חיים בסן, פרופ' נעמה עצבה פורייה, ד"ר ענבל מרקו.
- **רשות המחקר:** המרכז הרפואי שמיר - אסף הרופא.

תקציר המחקר

מחקר זה נערך בסיוע מענק מקרן שלם.

המחקר הנוכחי מתמקד בגורמי הסיכון והחוסן לניבוי איכות החיים של ילדים עם עיכוב התפתחותי ממשפחות במעמד סוציו-אקונומי בינוני-נמוך. המחקר הינו מחקר אורך: ראשית, הוערכו מדדים שונים של מאפייני הילד והוריו במסגרת הערכה התפתחותית במכון כשהילדים היו בגיל הגן, ובהמשך הוערכו איכות החיים והסתגלות הילדים לבית הספר היסודי. בהתאם לממצאים העיקריים נמצא כי המשחקיות והרפלקטיביות האמהית מיתנו את הקשר בין הסיכון ההתפתחותי המוקדם לבין איכות החיים של הילדים. באופן ספציפי, נמצא שילדים עם סיכון התפתחותי גבוה מדווחים על איכות חיים גבוהה יותר בהמשך התפתחותם, כשהאמהות גילו רפלקטיביות ומשחקיות. מסקנות המחקר תשמשנה לבניית תכנית התערבות ומניעה שמטרתה שיפור איכות חיי ילדים עם עיכוב התפתחותי.

ילדים עם עיכוב התפתחותי מתמודדים עם קשיים בתחומים שונים העשויים להוות גורמי סיכון לאיכות חיהם.

מטרת המחקר היא לחקור את הסוגיות הבאות בקרב ילדים עם עיכוב התפתחותי ממשפחות במעמד סוציו-אקונומי בינוני-נמוך בישראל: (1) האם מידת האיחור ההתפתחותי קשורה לאיכות החיים של הילדים בהיכנסם לבית הספר היסודי? (2) האם קיימים הבדלים באופן בו הילדים וההורים רואים את איכות החיים של הילדים? (3) מהם גורמי הסיכון והחוסן התורמים לניבוי איכות החיים של הילדים?

שיטת המחקר: הינו מחקר אורך וכולל שני שלבים: (1) גיל 2-5 שנים: 84 ילדים ושני הוריהם מאזור רמלה ולוד אשר אובחנו בגיל הגן עם עיכוב התפתחותי. הוערכו מדדים שונים של מאפייני הילד והוריו במסגרת הערכה רפואית, פסיכולוגית ורפיו בעיסוק. (2) גיל 8 שנים: במסגרת המחקר הנוכחי נעשתה פנייה למשפחות אלו עם כניסת הילדים לבית הספר היסודי. נערך ראיון מותאם לילדים דרך שיח אינטראקטיבי המלווה באנימציה ביחס לאיכות החיים והסתגלותו של הילד. כמו כן, הוריו ענו על שאלונים בנוגע לאיכות החיים והסתגלותו. חשיבות המחקר: המדגם הינו ייחודי וכולל ילדים עם עיכוב התפתחותי ממעמד סוציו אקונומי בינוני-נמוך בישראל. מסקנות המחקר מאפשרות

איתור משתנים המקדמים איכות חיים של ילדים בצומת התפתחותי חשוב, וזאת, לראשונה, בהתאם לתפיסת הילדים עצמם כבר בגיל צעיר זה.

ממצאים עיקריים: משחקיות אימהית בילדות המוקדמת מיתנה את הקשר בין סיכון התפתחותי מוקדם לאיכות החיים של הילד לפי דיווח עצמי בשנים הראשונות של בית הספר היסודי. נמצא כי רמות גבוהות יותר של סיכון התפתחותי מוקדם היו קשורות לרמות נמוכות יותר של איכות חיים לפי דיווח עצמי בשנים מאוחרות יותר, רק עבור ילדים שאמהותיהם היו עם רמה נמוכה יותר של משחקיות. לעומת זאת, כאשר לאמהות היו רמות גבוהות יותר של משחקיות, באופן מפתיע, רמות גבוהות יותר של סיכון התפתחותי מוקדם היו קשורות לרמות גבוהות יותר של איכות חיים בשנים מאוחרות יותר. בנוסף, נמצא כי רפלקטיביות אימהית בילדות המוקדמת ממתנת את הקשר בין סיכון התפתחותי מוקדם לבין דיווח עצמי על קבלת בני שווים בשנים הראשונות של בית הספר היסודי. כאשר אמהות הראו רמות גבוהות יותר או ממוצעות של רפלקטיביות, רמה גבוהות יותר של סיכון התפתחותי מוקדם היתה קשורה לרמה גבוהה יותר של דיווח עצמי של קבלת בני שווים בשנים מאוחרות יותר. בנוסף, נמצא כי תפיסה עצמית אקדמית, איכות החיים של האם וכן תפיסתה אודות ההשפעה של גידול הילד על המשפחה נמצאו קשורות לאיכות החיים של הילד. יש לציין כי נמצא קשר בין דיווח עצמי לדיווח האם על איכות החיים של הילד, ללא הבדלים בין הדיווחים.

מסקנות עיקריות: תוצאות המחקר תשמשנה לבניית תכנית התערבות ומניעה בקהילה, תוך התמקדות בנעשה במכון להתפתחות הילד, שמטרתה שיפור איכות חיי ילדים עם עיכוב התפתחותי במשפחות ממעמד סוציו-אקונומי בינוני-נמוך בישראל.

מילות מפתח: מוגבלות שכלית התפתחותית, ילדים עם עיכוב התפתחותי, איכות חיים, משפחות ממעמד סוציו-אקונומי בינוני-נמוך בישראל, משחקיות, מעורבות הורית, תמיכה חברתית, מחקר אורך.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)